

Οι διμερείς έπαιρες ανάμεσα στα κόμματα της αντιπολίτευσης, πού πραγματοποιήθηκαν μετά την πρωτοβουλία μας (γράμμα 8ης Νοέμβρη), έπιβεβαίωσαν με τρόπο έντυπωσιακό την προθυμία των κομμάτων για δημοκρατική συνεργασία. Όχι μόνο αναγνωρίσαμε όλοι την αναγκαιότητα κοινής αντιμετώπισης βασικών προβλημάτων πού αντιμετώπιζει ή χώρα αλλά και θέσαμε τά θεμέλια του κλίματος πού προωθεί την συνεργασία και τον συντονισμό δράσης.

Είναι αλήθεια πώς ό στόχος για μιά κοινή συνάντηση των άρχηγών όλων των κομμάτων της αντιπολίτευσης δέν έπιτεύχθηκε. Κι αυτό, πρέπει νά όμολογήσουμε, δυσκολεύει τίς διαπραγματευτικές διαδικασίες. Συμφωνήθηκε όμως πώς θά συνεχισθούν οι διμερείς έπαιρες πρός όλες τίς κατευθύνσεις -έτσι ώστε νά προσδιορισθούν με ακρίβεια οι θέσεις στις όποιες συγκλίνουν οι απόψεις όλων και νά χαραχθεί ή κοινή γραμμή απέναντι στους κινδύνους, πού απειλούν τό έθνος, την λαϊκή κυριαρχία και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Μ'αυτή την έννοια θεμελιώθηκε σέ μόνιμη βάση μιά πολύπλευρη διμερής συνεργασία ανάμεσα σ'όλα τά κόμματα της αντιπολίτευσης.

Σέ ότι άφορᾷ τά δέκα σημεία συνεργασίας πού προτάθηκαν απ'τό ΠΑΣΟΚ, τά αποτελέσματα ήταν θετικά. Διατυπώθηκαν ελάχιστες έπιφυλάξεις από όρισμένες πλευρές, πού θά ληρθούν υπ'όψη βέβαια σέ μιά τελική διατύπωση. Ταυτόχρονα όμως, συζητήθηκε και ή δυνατότητα διεύρυνσης των θέσεων πού είναι κοινές. Ό αγροτικός συνδικαλισμός, ή αναγνώριση της Έθνικης Αντίστασης, ό έπαναπατριασμός των προσφύγων, ή λαϊκή στέγη και ή ανάπτυξη μιᾶς λαϊκής πολιτιστικής κίνησης, είναι παραδείγματα θεμάτων πού μπορούν νά συμπεριληρθούν σέ μιά τελική διαμόρφωση των θέσεων πού προωθούνται από κοινού στον χώρο της αντιπολίτευσης.

Από όρισμένες πλευρές έκφράστηκε ή άνησυχία, πώς ή αντιπολιτευτική δημοκρατική συνεργασία μπορεί νά οδηγήσει σέ μιάν έντονη πόλωση της πολιτικής ζωής του τόπου. Πιστεύουμε πώς οι άνησυχίες αυτές διασκεδάστηκαν σέ μεγάλο βαθμό. Κι'αυτό για δύο κύριους λόγους. Πρῶτο, γιατί στό επίπεδο της έθνικης συνεργασίας ή έθνικη ένότητα ή πόρτα παραμένει πάντα άνοιχτή για ειλικρινή

συνεργασία με την Κυβέρνηση σε δύο σημεία στα οποία η διαφωνία -πού υπάρχει και γίνεται όλο και πιο έντονη με την πάροδο του χρόνου- είναι εθνικά αδιανόητη: Τό Αιγαιακό και τό Κυπριακό. Ή απάντηση της Κυβέρνησης στην πρόσκλησή μας, ήταν η επίσημοποίηση της μυστικής διπλωματίας, δηλαδή η αποκοπή της αντιπολίτευσης από κάθε πρόσβαση στις πηγές πληροφοριών, πάνω στις οποίες στηρίζει η Κυβέρνηση τούς χειρισμούς της, τόσο στο Αιγαιακό όσο και στο Κυπριακό. Δεύτερο, γιατί παρά την διάκριση που γίνεται ανάμεσα στην κοινοβουλευτική ή δημοκρατική Δεξιά και την μοναρχική ή χουντική Δεξιά, η Κυβέρνηση -πού ταυτίζεται υποτίθεται με την πρώτη- έχει επιτρέψει ή προωθήσει την κατάληψη της κρατικής μηχανής από στελέχη της δεύτερης. Ούτε η τιμωρία, ούτε η κάθαρση και έλληνοποίηση του Κρατικού μηχανισμού προωδήθηκε, ούτε αποκατάσταση των θυμάτων της εφτάχρονης κατοχής πραγματοποιήθηκε -πέρα από λίγες εξαιρέσεις. Γι' αυτό, σε ότι αφορά την συνεργασία ανάμεσα σε κόμματα, η δημοκρατική υπόθεση μπορεί να προωθηθεί με συντονισμό δράσης μόνο στον χώρο της αντιπολίτευσης. Κι' αυτό βέβαια δέν είναι εύθυνη της αντιπολίτευσης, αλλά της Κυβέρνησης που πάσκισε, για δύο χρόνια τώρα, να επανακουστήσει τό μονοκομματικό κράτος της Δεξιάς.

Ή αντίθεσή μας με την Κυβέρνηση, που χαρακτηρίζεται σαν "πόλωση", αφορά την ηγεσία κι' όχι την βάση. Δέν απευθύνεται δηλαδή στα 54% του λαού που ψήφισαν την Νέα Δημοκρατία και που ελπίζουμε με την κοινοβουλευτική μας στάση και την έξωκοινοβουλευτική μας αντιπολιτευτική δραστηριότητα να συνειδητοποιήσουν που βρίσκονται τά ζωτικά συμφέροντά τους.

Τονίσουμε στην πρόσκλησή μας προς τά κόμματα, πως η συνεργασία, η ένότητα που επιθυμούμε να θεμελιώσουμε, δέν αποτελεί έκλογικό μέτωπο. Και είναι ίσως χρήσιμο να εξετάσουμε πιο αναλυτικά την διαφορά ανάμεσα στην δημοκρατική συνεργασία στον χώρο της αντιπολίτευσης και την έκλογική μετωπική συνεργασία.

Ἡ πρώτη ἔχει οὐσιαστικά ἀμυντικό χαρακτήρα. Ἡ ἀντιπολίτευση δέν χαράζει τήν πολιτική τῆς χώρας. Τήν χαράζει ἡ Κυβέρνηση. Μέ τήν στάση της ὅμως στήν Βουλή καί μέ τήν δράση της ἔξω ἀπό τήν Βουλή εἶναι σέ θέση νά ἀσκήσει ἡ ἀντιπολίτευση σημαντική ἐπιρροή πάνω στήν πορεία τῶν δημοσίων πραγμάτων, θέτοντας φραγμούς στήν λήψη μέτρων ἀπό τήν Κυβέρνηση πού ἔρχονται σέ σύγκρουση μέ τό γενικό λαϊκό αἶσθημα ἢ μέ τά συμφέροντα κοινωνικῶν στρωμάτων ἢ γεωγραφικῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας. Τό ἐκλογικό μέτωπο ἀνάμεσα σέ κόμματα τῆς ἀντιπολίτευσης μπορεῖ νά περιλαμβάνει -καί συνήθως περιλαμβάνει- τήν ἀντιπολιτευτική συνεργασία, ἔχει ὅμως καί προέκταση σέ συνεργασία στήν ἄσκηση κυβερνητικῆς πολιτικῆς μετά μίαν ἐκλογική ἐπιτυχία. (Ἐξαίρεση εἶναι ἡ καθαρά περιπτωσιακή συνεργασία κομμάτων τῆς ἀντιπολίτευσης γιά τήν ἀντιμετώπιση ἑνός ἐκλογικοῦ νόμου πού εὐνοεῖ τά μεγάλα κόμματα ἢ τοὺς κοιμματικούς συνασπισμούς, συνεργασία πού τερματίζεται τήν ἐπαύριο τῶν ἐκλογῶν). Τό ἐκλογικό μέτωπο μ'ἄλλα λόγια εἶναι γενικά πρόγγελος κυβερνητικῶν συνασπισμῶν σέ περίπτωση ἐκλογικῆς ἐπιτυχίας.

Γιά τήν δημιουργία ὅμως ἑνός κυβερνητικοῦ συνασπισμοῦ, τά κόμματα πού συμμετέχουν πρέπει νά εἶναι ἰδεολογικά συγγενῆ. Τί ὅμως εἶναι ἡ ἰδεολογική συγγένεια; Αὐτό εἶναι τό ἐρώτημα κλειδί πού ζητᾶ ἐπιτακτικά σαφῆ ἀπάντηση. Κάθε κόμμα ἔχει ἕνα πιστεύω, ἕνα σύστημα πολιτικῶν κατευθυντήριων ἀρχῶν κι ἕνα πρόγραμμα, πού προσδιορίζει σέ γενικές γραμμές τήν ἀλληλουχία τῶν μέτρων καί τήν τακτική πού ὀδηγοῦν στοὺς κοινωνικούς μετασχηματισμούς πού ὁραματίζεται. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι δύο κόμματα εἶναι ἰδεολογικά συγγενῆ ὅταν εἶναι δυνατό νά διατυπωθεῖ ἀπό κοινοῦ ἕνα πρόγραμμα ἐξουσίας μέ ἄλληλουχία μέτρων, πού νά μὴν παρεμβάλλουν φραγμούς στήν ὁλοκλήρωση τῶν κοινωνικῶν μετασχηματισμῶν, ὅπως τοὺς ὁραματίζεται κάθε κόμμα ~~χωριστά~~. Σέ μιά τέτοια βάση εἶναι δυνατή ἡ διαμόρφωση κυβερνητικοῦ συνασπισμοῦ χωρίς ἀλλοίωση τῶν ἀρχῶν καί τῶν προγραμμα-

τικών κατευθύνσεων των κομμάτων που συμμετέχουν στον συνασπισμό, χωρίς υποχωρήσεις που να αλλάζουν τον ιδεολογικό χαρακτήρα των κομμάτων που συμμετέχουν. Ένα άρνητικό παράδειγμα αρκεί. Το σοσιαλιστικό Κόμμα 'Ιταλίας συμμετέχε για πολλά χρόνια σε κυβερνητικό συνασπισμό με την 'Ιταλική Χριστιανοδημοκρατία. Τα μέτρα που θέσπισε ο κυβερνητικός συνασπισμός της 'Ιταλίας όχι μόνον δέν προώθησαν αλλά αντίθετα παρενέβαλαν πρόσθετα εμπόδια στην υλοποίηση του προγράμματος του σοσιαλιστικού κόμματος. 'Η διάσπαση αυτού του συνασπισμού -όσο κι'άν άργησε- ήταν αναπόφευκτη, στο μέτρο που δέν είχε άλλιωθει ή ιδεολογική τοποθέτηση του σοσιαλιστικού κόμματος 'Ιταλίας.

Γι'αυτούς τούς λόγους καταστήσαμε σαφές πώς ή συνεργασία, ή ένότητα που προτείναμε, δέν αποτελεί έκλογικό μέγιστο, αλλά πλατειά αντιπολιτευτική δημοκρατική συνεργασία, τόσο στον κοινοβουλευτικό όσο και στον έξωκοινοβουλευτικό στίβο. Κι'αυτό για να άποφευχθούν οι αυταπάτες, οι πρόωροι ένθουσιασμοί, που στηρίζονται βασικά σε λησμονιά του σχετικά πρόσφατου παρελθόντος.

Οι έπαφές, ή πολύπλευρα διμερής συνεργασία θα συνεχιστεί σε μόνιμη βάση. Όλες οι έπαφές πραγματοποιούνται κάτω από την προϋπόθεση της ισότιμης συνεργασίας και της πολιτικής αυτονομίας όλων, της έλευθερίας κάθε κόμματος να συνεχίσει να υποστηρίζει και να μάχεται για τις απόψεις που είναι αποκλειστικά δικές του. Πρέπει να τονιστεί όμως, πώς σκοπός των έπαφών δέν είναι να δημιουργηθούν άξονες μεταξύ ορισμένων μόνον κομμάτων της αντιπολίτευσης ή να στραφούν ορισμένα κόμματα έναντια στα υπόλοιπα, προωθώντας έτσι την διάσπαση του αντιπολιτευτικού χώρου.

Τό ΠΑΣΟΚ καλεί όλα τά μέλη του να προωθήσουν την δημοκρατική ένότητα με όλόκληρο τον χώρο της αντιπολίτευσης σ' όλους τούς τομείς κοινής δράσης, για να προασπισθούν έτσι πιο άποτελεσματικά τά έθνικά και λαϊκά συμφέροντα, με βάση τά πλαίσια που τελικά θα διαμορφωθούν από τά συνεργαζόμενα κόμματα και που θα ανακοινωθούν στη βάση τους. Είναι έπιτακτική ανάγκη να μετουσιώσου-

με τό αίτημα τοῦ λαοῦ μας γιά ἐνότητα σέ πράξη.-